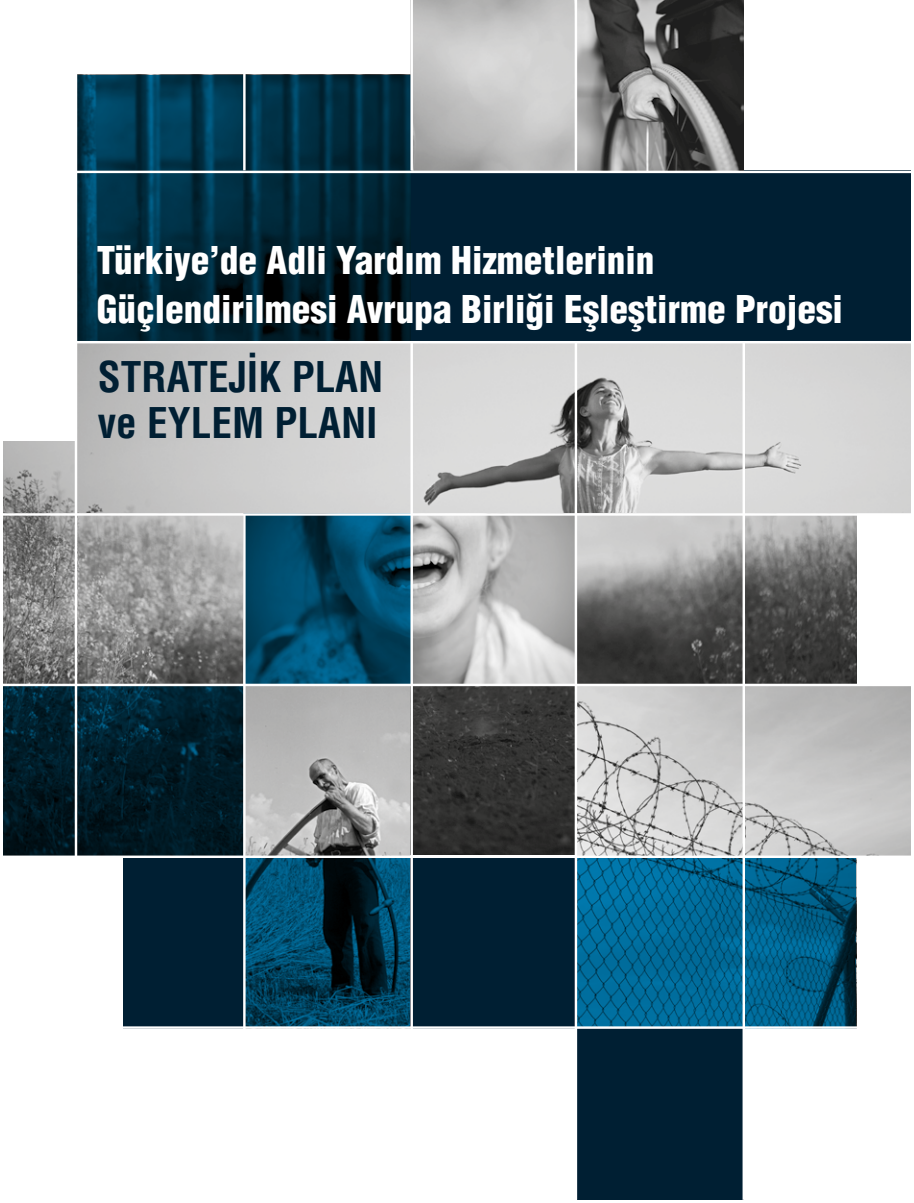

Bu proje Avrupa Birliği ve
Türkiye Cumhuriyeti tarafından
finanse edilmektedir.

Türkiye’de Adli Yardım Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği Eşleştirme Projesi

STRATEJİK PLAN ve EYLEM PLANI

Bu proje Avrupa Birliği ve
Türkiye Cumhuriyeti tarafından
finanse edilmektedir.

TÜRKİYE'DE ADLI YARDIM HİZMETLERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ AVRUPA BİRLİĞİ EŞLEŞTİRME PROJESİ STRATEJİK PLAN ve EYLEM PLANI

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

AİHM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

BM : Birleşmiş Milletler

CEPEJ : Avrupa Adaletin Etkinliđi Komisyonu

CMK : Ceza Muhakemesi Kanunu

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

İYUK : İdari Yargılama Usulü Kanunu

TBB : Türkiye Barolar Birliği

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Adalete erişim, toplumun bütün kesimlerinin adalete kolayca ulaşabilmesi ve haklarını etkili bir şekilde arayabilmesi için devletin tüm imkânları sağlaması anlamına gelmektedir. Hukukun üstünlüğü ilkesinin tam olarak hayata geçirilmesi ancak bu suretle mümkün olabilmektedir.

Adalete erişimin en önemli unsurlarından biri de adli yardımdır. Adli yardım; adalet hizmetlerinden yararlanmak için gerekli olan masrafları ödeme gücünden yoksun olan veya herhangi bir sebeple hakkını arayan veya kendisini savunamayacak durumda olan bireylerin önündeki engellerin kaldırılmasını öngören hukuki önlemler bütünüdür.

Türk hukukunda, AİHS'in 6'ncı maddesindeki adil yargılanma hakkı ve T.C. Anayasasının 10'uncu maddesindeki kanun önünde eşitlik ilkesi kapsamında; adli yardım adalete erişimin temel unsurlarından biri olarak kabul edilmiştir.

Sürekli var olan bu ihtiyaç, hukuk sistemini yakından etkileyen her gelişme ile farklı bir boyut kazanmaktadır. Özellikle siyasi ve ekonomik alandaki karmaşık uluslararası ilişkiler, sığınmacı ve mülteci hukuku, sınır ötesi suçlar; sağlık, güvenlik ve eğitim hizmetleri ile adalet erişim konusunda yeni yaklaşımları beraberinde getirmektedir.

Bu gelişmeler, adalete erişimin ve bu bağlamda adli yardımın işleyiş şeklinin dinamik tutulmasını zorunlu hale getirmiştir.

Türkiye'deki adli yardım sistemi mevzuat alt yapısı, kurumsal yapılanması ve gelenekselleşmiş uygulamaları ile oldukça köklü bir geçmişe sahiptir. Ceza ve hukuk yargılamaları ile idari yargıda işleyen sistemin, hukuk devletinin ulaştığı noktaya önemli katkısı olmuştur.

Zaman içerisinde sistem insan haklarına duyarlı bir yaklaşımın belirlediği politikalar çerçevesinde yenilenmiştir. Ceza yargılamasında oldukça kapsamlı bir zorunlu müdafilik sisteminin bulunması, bazı mağdurlara da avukat atanmasının mümkün olması, hukuk yargılamasında adli yardımın kolaylaştırılmasına yönelik önlemler alınması bunun bir sonucudur. Adli yardım sisteminin gösterdiği gelişmenin bir diğer göstergesi ise bu alana ayrılan mali kaynağın her yıl artıyor olmasıdır.

Bunlarla birlikte sistemin reforma tabi tutulması gereken alanları bulunmaktadır. Sürdürülebilir bir başarının sağlanması ancak bu şekilde mümkün olacaktır.

“Türkiye’de Adli Yardım Hizmetlerinin Güçlendirilmesi AB Eşleştirme Projesi” çerçevesinde geniş katılımlı toplantılar neticesi hazırlanan bu Planda geliştirilmesi gereken noktalara odaklanılmıştır. Adalet Bakanlığının ana faydalanıcısı, TBB'nin eş faydalanıcısı olduğu Proje ile daha iyi işleyen bir sistemin oluşturulması amaçlanmıştır.

Odaklanılan konular, sistemin organizasyon yapısının, mali yapısının ve işleyişinin sistemin parçalarını oluşturan Adalet Bakanlığı, TBB ve barolar tarafından ortak sorumluluk çerçevesinde yenilenmesi olmuştur.

Var olan bazı uygulamaların yenilenmesi yanında sisteme yeni uygulamaların kazandırılması da hedeflenmiştir.

Bu Planda yer alan hususlar, Türkiye'nin AB sürecinde gerçekleştirilen reform çalışmaları kapsamında halen güncelleme çalışmaları devam eden ve Bakanlar Kurulunda görüşülerek uygulanan, yargı alanındaki temel politika belgesi olan Yargı Reformu Stratejisine derç edilecektir.

MİSYON

Bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarının, hak arama özgürlüğü önünde engel teşkil etmemesinin sağlanması.

VİZYON

Kolay erişilebilir, kapsayıcı, hızlı ve işlevsel bir adli yardım sistemi.

TEMEL DEĞERLER

Hakkaniyet	Eşitlik	Erişilebilirlik
Etkinlik	Verimlilik	Şeffaflık
Hesap Verilebilirlik	Duyarlılık	Kapsayıcılık

DURUM ANALİZİ

Adli Yardım Sisteminin Kapsamı

1. Hukuk yargılamasında, 6100 sayılı HMK, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, TBB Adli Yardım Yönetmeliği temel mevzuatı oluşturmaktadır.

2. Ceza yargılamasında, 5271 sayılı CMK ve CMK Gereğince Müdafî ve Vekillerin Görevlendirilmeleri ile Yapılacak Ödemelerin Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik temel mevzuatı oluşturmaktadır.

3. 2577 sayılı İYUK'un 31'inci maddesinde, adli yardımda 6100 sayılı HMK hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Bu genel kural dışında, idari yargıda adli yardım bakımından özellik arz eden durum bu yargı koluna has bir müessese olan yürütmenin durdurulması kararları ile ilgilidir. Kural olarak yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir. Ancak adli yardımdan faydalanan kimse-lerden teminat alınmaz¹.

4. Hukuk ve ceza yargılaması ile idari yargıda adli yardım dava türleri, içerik ve faydalanıcılar yönünden kapsayıcıdır. Adli yardım avukatlık ücreti de dâhil olmak üzere her türlü masraftan muafiyet sağlayacak şekildedir ve belli dava türleri ile sınırlandırılmamıştır.

5. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca, ceza yargılamasında talepte bulunan tüm şüpheli ile sanıkların ve cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suç mağdurlarının ücretsiz olarak avukatla temsil imkânı verilmektedir. Ayrıca, çocuklar, engelliler ve ceza alt sınırı dikkate alınarak belli suçların failleri ve mağdurları bakımından bu imkân isteğe bağlı olmadan sağlanmaktadır².

1 İYUK md. 27 ve md. 52.

2 CMK md. 150 ve md.234.

6. Ceza yargılamasında adli yardım, faydalanıcıya avukat ücreti de dâhil olmak üzere her türlü masraftan muafiyet tanımaktadır. Yine 5271 sayılı Kanun kapsamında, Türkçe bilmeyen ya da engelli olan şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için görevlendirilen tercümanın giderleri, yargılama gideri sayılmaz ve bu giderler Devlet Hazinesince karşılanır³.

7. Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Müdafî ve Vekillerin Görevlendirilmeleri ile Yapılacak Ödemelerin Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik'in, 10'uncu maddesinin dördüncü fıkrasında, 2016 yılında yapılan değişiklik ile aralarında menfaat çatışması bulunmayan birden fazla şüpheli, sanık, mağdur, şikâyetçi, suçtan zarar gören veya katılan için görevlendirilen aynı müdafî ya da vekile bu kişilerin her biri için ayrı ücret ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

8. Hukuk yargılamasında adli yardım başvurusu, barolara veya mahkemelere yapılmaktadır. Avukatlık ücretini karşılama olanağı bulunmayanlara, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda yazılı avukatlık hizmetleri baroların adli yardım büroları tarafından sağlanmaktadır⁴. Ayrıca mahkemenin talebi üzerine baro tarafından görevlendirilen avukatın ücreti, yargılama gideri olarak Hazineden ödenmektedir⁵.

9. Adli yardım, faydalanıcılara yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet ile yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyet sağlar⁶. Bu muafiyetin sağlanması için mahkemenin karar vermesi zorunludur. Ayrıca ceza yargılaması

3 CMK md. 324.

4 Avukatlık Kanunu, md.176.

5 HMK md. 340.

6 HMK md. 335.

sında olduğu gibi, hukuk yargılamasında da adli yardım herhangi bir dava türü ile sınırlandırılmamıştır.

10. HMK'da 2013 yılında yapılan yasal değişiklik uyarınca; adli yardım başvurusunun reddi kararına karşı itirazda bulunulması mümkündür⁷. Bu adli yardımı geliştirmek için son yıllarda alınan önlemlerden biri olmuştur.

11. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca; avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, aynı Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır. Ayrıca, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilir⁸.

Mali Analiz

12. Türkiye'de, adli yardıma ayrılan bütçe yıllara göre artış içerisindedir. 2013-2017 yılları arasında, adli yardıma ayrılan toplam bütçe %45,19 oranında artmıştır. Ayrıca 2014 yılı verilerine dayanan 2016 yılı CEPEJ Raporuna göre, Türkiye dava başına tahsis ettiği 780 Euro

7 HMK md. 337

8 6458 sayılı Kanun, md.81.

adli yardım miktarı ile Avrupa Konseyi üyesi 47 ülke arasında altıncı sırada yer almaktadır⁹.

Ülkeler	2014 Yılında Dava Başına Adli Yardıma Tahsis Edilen Uygulanmış Bütçe Tutarı
Birleşik Krallık- İngiltere ve Galler	1479 Euro
Hollanda	1178 Euro
Avusturya	978 Euro
Birleşik Krallık- İskoçya	888 Euro
Bosna- Hersek	832 Euro
Türkiye	780 Euro
Slovenya	530 Euro
Monako	483 Euro
Almanya	456 Euro
Bulgaristan	276 Euro

13. Ceza yargılamasında adli yardım hizmetlerinin finansmanı Adalet Bakanlığı bütçesi üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Hukuk yargılamasında ise mahkemelerin verdiği adli yardım kararı üzerine yapılan hizmetin ücreti Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenmektedir. Yine hukuk yargılamasında adli yardım hizmetleri için iki yıl öncesine ait kesin hesap sonuçlarına göre tespit edilen toplam

9 <https://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2016/publication/CEPEJ%20Study%202023%20report%20EN%20web.pdf>https://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2016/publication/REV1/2016_1%20-%20CEPEJ%20Study%202023%20-%20General%20report%20-%20EN.pdf

miktarlar esas alınarak 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (1), (2) ve (3) sayılı tarifelere göre alınan harçların yüzde ikisi ile idarî nitelikteki para cezaları hariç olmak üzere para cezalarının yüzde ikisine göre hesaplanacak ödenek, Maliye Bakanlığınca her yıl Mart ayının sonuna kadar TBB hesabına aktarılmaktadır¹⁰.

14. Sistemin mali yönüne ilişkin eleştiri ve değerlendirmeler; özellikle ceza yargılamasında avukatlık ücretlerinin yetersiz olduğu, uzun süren ve karmaşık yargısal süreçler için farklı ücretlerin öngörülmediği, avukatlara yapılan ödemelerin gecikebildiği, hukuk yargılamasında

10 Avukatlık Kanunu md.180.

sında adli yardım hizmetleri için TBB'ye aktarılan ödeneğin yetersiz olduğu noktalarında toplanmaktadır.

15. Hukuk yargılamasında, avukatlık asgari ücret tarifesi, Adalet Bakanlığının görüşü alınarak, TBB tarafından yıllık olarak hazırlanır¹¹. Son olarak 31.12.2017 tarihli ve 30286 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca; dava ve takiplerin dışındaki hukuki yardımlarda ve iş takibi konusundaki hukuki yardımlarda ödenecek ücretler, Avukatlık Kanununun 35'inci maddesi gereğince bulundurulması zorunlu sözleşmeli avukatlara aylık ödenecek ücret, yargı yerlerinde, icra ve iflas dairelerinde yapılan ve konusu para olsa veya para ile değerlendirilebilse bile maktu ücrette bağlı hukuki yardımlara, yargı yerleri ile icra ve iflas dairelerinde yapılan ve konusu para olmayan veya para ile değerlendirilemeyen hukuki yardımlara ödenecek ücretler miktar olarak, yargı yerleri ile icra ve iflas dairelerinde yapılan ve konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen hukuki yardımlara ödenecek ücretler ise yüzdesel oranlar şeklinde belirlenmiştir.

11 Avukatlık Kanunu md.168.

2018 YILI AVUKATLIK ÜCRET TARİFESİ

BİRİNCİ KISIM		
BİRİNCİ BÖLÜM		
Dava ve Takiplerin Dışındaki Hukuki Yardımlarda Ödenecek Ücret		
1.	Büroda sözlü danışma (İlk bir saate kadar)	300,00 TL
	Takip eden her saat için	175,00 TL
2	Çağrı üzerine gidilen yerde sözlü danışma (İlk bir saate kadar)	600,00 TL
	Takip eden her saat için	300,00 TL
3	Yazılı danışma için (İlk bir saate kadar)	600,00 TL
	Takip eden her saat için	280,00 TL
4	Her türlü dilekçe yazılması, ihbarname, ihtarname, protesto düzenlenmesinde	440,00 TL
5	Sözleşmeler ve benzeri belgelerin hazırlanması	
	a) Kira sözleşmesi ve benzeri	580,00 TL
	b) Tüzük, yönetmelik, miras sözleşmesi, vasiyetname, vakıf senedi ve benzeri belgelerin hazırlanması	1.750,00 TL
	c) Şirket ana sözleşmesi, şirketlerin devir ve birleşmesi vb. Ticari işlerle ilgili sözleşmeler	880,00 TL
İKİNCİ BÖLÜM		
İş Takibi Konusundaki Hukuki Yardımlarda Ödenecek Ücret		
1.	Bir durumun belgelendirilmesi, ödeme aşamasındaki paranın tahsili veya bir belgenin örneğinin çıkarılması gibi işlerin takibi için	440,00 TL
2.	a) Bir hakkın doğumu, tespiti, tescili, nakli, değiştirilmesi, sona erdirilmesi veya korunması gibi amaçlarla yapılan işler için	725,00 TL
	b) İpotek tesisi ve fekki gibi işlemler de dahil olmak üzere bir hakkın doğumu ve sonra erdirilmesi olarak nitelenen işlemler nedeni ile sürekli sözleşme ile çalışılan bankalar, finans kuruluşları ve benzerlerine verilen her bir hukuki yardım için	175,00 TL

3.	Tüzel kişi tacirlerin ana sözleşmelerinin onanması, bu tacirlerin çalışma konuları ile ilgili ruhsat ve imtiyazların alınması, devri ve Türk vatandaşlığına kabul edilme gibi işlerin takibi için	3.250,00 TL
4.	Vergi uzlaşma komisyonlarında takip edilen işler için	1.450,00 TL
5.	Uluslararası yargı yerlerinde takip edilen işlerde	
	a) Duruşmasız ise	6.300,00 TL
	b) Duruşmalı ise	10.900,00
	c) Konusu para olan işlerde ise ücret Tarifsinin üçüncü kısmına göre belirlenir.	
6.	İl ve ilçe tüketici hakem heyetleri, sebze ve meyve hal hakem heyetleri ve benzeri heyetler ya da kurullar nezdinde sunulacak hizmetlerde, hizmete konu işin değerinin % 12'sinden aşağı olmamak üzere. Ancak hizmete konu işin değeri maktu ücretin altında ise hizmete konu işin değeri kadar	395,00 TL
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		
Avukatlık kanununun 35 inci Maddesi Gereğince Bulundurulması Zorunlu Sözleşmeli Avukatlara Aylık Ödenecek Ücret		
1.	Yapı kooperatiflerinde	1.210,00 TL
2.	Anonim şirketlerde	1.815,00 TL
	Takip edilen dava, takip ve işlerde tarife göre hesaplanacak avukatlık ücreti yıllık avukatlık ücretinin üzerinde olduğu takdirde aradaki eksik miktar avukata ayrıca ödenir.	
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		
1.	Kamu Kurum ve Kuruluşlarıyla Özel Kişi ve tüzel Kişilerin Sözleşmeli Avukatlarına Ödeyecekleri Aylık Avukatlık Ücretleri	1.815,00 TL
	Takip edilen dava, takip ve işlerde tarife göre hesaplanacak avukatlık ücreti yıllık avukatlık ücretinin üzerinde olduğu takdirde aradaki eksik miktar avukata ayrıca ödenir.	
İKİNCİ KISIM		
BİRİNCİ BÖLÜM		
Yargı Yerlerinde, İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve konusu Para Olsa veya Para ile Değerlendirilebilse Bile Maktu Ücrete Bağlı Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret		

1.	Görülmede olan bir dava içinde olmamak koşulu ile ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir, delillerin tespiti, icranın geri bırakılması, ödeme ve tevdi yeri belirlenmesi işleri için:	
	a) Duruşmasız ise	485,00 TL
	b) Duruşmalı ise	600,00 TL
2.	Ortaklığın giderilmesi için satış memurluğunda yapılacak işlerin takibi için	800,00 TL
3.	Ortaklığın giderilmesi ve taksim davaları için	1.815,00 TL
4.	Vergi mahkemelerinde takip edilen dava ve işler için	
	a) Duruşmasız ise	1.210,00 TL
	b) Duruşmalı ise	1.570,00 TL
5.	Tüketici mahkemelerinde görülen kredi taksitlerinin veya faizinin uyarlanması davaları için	1.090,00 TL
İKİNCİ BÖLÜM		
Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olmayan veya Para ile Değerlendirilemeyen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret		
1.	İcra Dairelerinde yapılan takipler için	360,00 TL
2.	İcra Mahkemelerinde takip edilen işler için	440,00 TL
3.	İcra Mahkemelerinde takip edilen dava ve duruşmalı işler için	725,00 TL
4.	Tahliyeye ilişkin icra takipleri için	725,00 TL
5.	İcra Mahkemelerinde takip edilen ceza işleri için	660,00 TL
6.	Ceza soruşturma evresinde İcra Mahkemelerinde takip edilen	660,00 TL
7.	Sulh Hukuk Mahkemelerinde takip edilen davalar için	930,00 TL
8.	Sulh Ceza Hâkimlikleri ve İnfaz Hâkimliklerinde takip edilen davalar için	845,00 TL
9.	Asliye Mahkemelerinde takip edilen davalar için	2.180,00 TL
10.	Tüketici Mahkemelerinde takip edilen davalar için	1.090,00 TL
11.	Fikri ve Sınai Haklar Mahkemelerinde takip edilen davalar için	3.145,00 TL
12.	Ağır Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için	4.360,00 TL
13.	Çocuk Mahkemelerinde takip edilen davalar için	2.180,00 TL
14.	Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için	4.360,00 TL

15.	1111 sayılı Askerlik Kanunu uyarınca Disiplin Kurullarında takip edilen davalar için,	1.210,00 TL
16.	İdare ve Vergi Mahkemelerinde takip edilen davalar için	
	a) Duruşmasız ise	1.090,00 TL
	b) Duruşmalı ise	1.660,00 TL
17.	Bölge Adliye Mahkemeleri ile Bölge İdare Mahkemelerinde takip edilen istinaf yolu görülen işlerin takipleri için	
	a) Bir duruşması olan işler için	1.090,00 TL
	b) Birden fazla duruşması veya keşif gibi avukatın da bulunması gereken sair işlemleri olan işler için	2.180,00 TL
18.	Sayıştay'da görülen hesap yargılamaları için	
	a) Duruşmasız ise	1.980,00 TL
	b) Duruşmalı ise	3.300,00 TL
19.	Yargıtay'da ilk derece görülen davalar için	3.300,00 TL
20.	Danıştay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde ilk derecede görülen davalar için	
	a) Duruşmasız ise	1.980,00 TL
	b) Duruşmalı ise	3.300,00 TL
21.	Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay ve Sayıştay'da temyiz yolu ile görülen işlerin duruşması için	1.630,00 TL
22.	Uyuşmazlık Mahkemesindeki davalar için	1.980,00 TL
23.	Anayasa Mahkemesinde görülen davalar için	
	a) Yüce Divan sıfatı ile bakılan davalar	7.260,00 TL
	b) Bireysel Başvuru	
	Duruşmalı işlerde	3.300,00 TL
	Duruşmasız işlerde	1.980,00 TL
	c) Diğer dava ve işler	3.960,00 TL
ÜÇÜNCÜ KISIM		
Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde yapılan ve Konusu Para olan Veya Para ile Değerlendirilebilen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret		
1.	İlk 35.000,00 TL için	%12,00
2.	Sonra gelen 45.000,00 TL için	% 11,00
3.	Sonra gelen 80.000,00 TL için	% 8,00
4.	Sonra gelen 240.000,00 TL için	% 6,00

5.	Sonra gelen 600.000,00 TL için	% 4,00
6.	Sonra gelen 750.000,00 TL için	% 3,00
7.	Sonra gelen 1.250.000,00 TL için	% 1,50
8.	3.000.000,00 TL'den yukarısı için	% 1,00

16. Ceza yargılamasında CMK gereğince görevlendirilen müdafî ve vekillere yapılacak ödemelere ilişkin tarife, TBB'nin görüşü alınarak Adalet ve Maliye Bakanlıkları tarafından çıkarılır¹². Son olarak, 31.12.2017 tarihli ve 30287 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "CMK Gereğince Görevlendirilen Müdafî ve Vekillere Yapılacak Ödemelere İlişkin 2018 Tarifesi" uyarınca; soruşturma evresinde takip edilen işler ve kovuşturma evresinde ayrı ayrı her ceza mahkemesinde takip edilen işler ile kanun yolları mahkemelerinde takip edilen işler için farklı ücretler öngörülmüştür:

a)	Soruşturma evresinde takip edilen işler için	280 TL
b)	Sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için	436 TL
c)	Asliye ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için	479 TL
ç)	Ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için	861 TL
d)	Çocuk mahkemeleri;	
1)	Çocuk mahkemelerinde takip edilen davalar için	479 TL
2)	Çocuk ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için	861 TL
e)	Askeri mahkemelerde takip edilen davalar için	479 TL
f)	İcra Ceza ve Fikrî ve Sınâî Haklar ceza mahkemesi gibi mahkemeler ile İnfaz Hâkimliklerinde takip edilen davalar için	479 TL
g)	Kanun yolları mahkemeleri;	

12 02.03.2007 tarihli ve 26450 sayılı Resmî Gazete'de Yayımlanan "Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Müdafî ve Vekillerin Görevlendirilmeleri ile Yapılacak Ödemelerin Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik" md.4.

1)	Bölge adliye mahkemelerinde görülen duruşmalı davalar için	861 TL
2)	Yargıtay'da görülen duruşmalı davalar için	969 TL

17. Türkiye'de son beş yıl içerisinde adli yardıma ayrılan bütçeye ilişkin veriler şu şekildedir:

YILLARA GÖRE ADLİ YARDIM ÖDEMELERİ				
Yıllar	Hukuk Yargılaması		Ceza Yargılaması	Toplam
	Genel Bütçeden Mahkemelere Ayrılan Ödenek	Türkiye Barolar Birliğine Aktarılan Ödenek	Zorunlu Vekil Ve Müdafî Ödemeleri	
2013	5.200.988,20 TL	37.756.700,77 TL	186.697.476,28 TL	229.655.165,25 TL
2014	5.326.311,00 TL	44.836.460,99 TL	177.123.643,35 TL	227.286.415,34 TL
2015	6.332.126,86 TL	61.252.276,51 TL	203.214.981,95 TL	270.799.385,32 TL
2016	5.883.158,52 TL	67.371.340,21 TL	213.682.113,00 TL	286.936.611,73 TL
2017	8.807.224,00 TL	76.939.789,06 TL	247.698.936,00 TL	333.445.949,00 TL

18. AİHS'in 6'ncı maddesi uyarınca, Türkiye'deki adli yardım sisteminin daha da etkinleştirilmesi için; Adalet Bakanlığı ve TBB tarafından, İspanya-Litvanya-Fransa konsorsiyumu ile ortaklaşa yürütülen, "Türkiye'de Adli Yardım Hizmetlerinin Güçlendirilmesi AB Eşleştirme Projesi" kapsamında, 2016 yılından bu yana sistemdeki tüm paydaşlarla kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

19. AB uzmanlarının katılımıyla, Adalet Bakanlığı, TBB, barolar, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile hâkim, savcı ve avukatlardan oluşan çeşitli çalışma grupları kurulmuş ve Türkiye'deki adli yardım sistemi detaylı olarak analiz edilmiştir.

20. AB uzmanlarının katkılarıyla; AB ülkelerindeki, adli yardım sağlayan kurumların organizasyon yapısı, adli yardım hizmeti sunan avukatların atanması, eğitimi, varsa uzmanlık alanları, adli yardım başvurusu, kabul ve redde ilişkin prosedürler, adli yardımın içeriği ve kapsamı, bütçe sistemi, adli yardımda bilgi teknolojisinin kullanımı, hizmet sağlayıcıların performansının izlenmesi ve denetlenmesi konularında bilgi sahibi olunmuş ve ilgili paydaşlarda farkındalık yaratılmıştır.

21. Adli yardım sisteminin bütünüyle etkin işleyip işlemediği, mevcut durumun analizi ve varsa sistemin sorunlarının tespit edilmesi ile adli yardım hizmeti sunan avukatların performansının ölçülmesine katkıda bulunmak üzere; hukuk ve ceza yargılaması ile idari yargıda adli yardımdan faydalanan kişilere yönelik memnuniyet anketleri yapılmıştır.

Geliştirilmesine Odaklanılan Alanlar

22. **Uzun ve Karmaşık Yargısal Süreçler:** Uzun süren ve fazla mesai harcanması gereken yargısal süreçlerin farklı değerlendirilmiş olması sistemin önemli bir eksikliğidir. Bu nedenle adli yardım hizmeti sunan avukatların aldıkları ücretlerin, davanın karmaşıklığı ve ortalama görülme süresi de dikkate alınarak yeni bir tasnife tâbi tutulması önem taşımaktadır. Ayrıca adli yardım hizmeti sunan avukatların yol giderlerine ilişkin yeni bir düzenleme yapılması ihtiyacı tespit edilmiştir.

23. **Yetkinlik:** Hukuk ve ceza yargılamasındaki adli yardım hizmetinin kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaların en önemlilerinden biri de eğitim faaliyetlerine ilişkindir. Bu konuda barolar tarafından yapılan çalışmalar olmakla birlikte bu uygulamanın çerçevesi çizile-

rek sürekli hale getirilmesi önem taşımaktadır. Bu çerçevede Stratejik Plan kapsamında adli yardım hizmeti sunan avukatlara yönelik düzenli meslek içi eğitim ile hâkim ve savcı adaylarına yönelik meslek öncesi eğitim programları oluşturulacaktır. Eğitim programları, kırılğan grupların ihtiyaçları gözetilerek oluşturulacaktır. Avukatların eğitimine ilişkin yetki ve sorumluluk doğal olarak TBB ile barolardadır.

24. **Uzmanlaşma:** TBB ve barolar tarafından, adli yardım avukatlarının yoğun olarak çalıştıkları alanlara ve mesleki tecrübelerine göre görevlendirilmelerinin sağlanmasına yönelik tedbirler alınacak ve bu konuda barolarla iş birliği yapılacaktır. Böylelikle mümkün olduğu ölçüde uzmanlaşma sağlanacaktır.

25. **Meslek İlkeleri:** Avukatlık meslek ilkeleri TBB tarafından 1971 yılında belirlenmiş ve duyurulmuştur. Bununla birlikte adli yardım avukatlarına yönelik etik ilkelerin benimsenmesi ve yaygınlaştırılması da hizmetin kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

26. **Sadeleştirme:** Hukuk yargılamasında, mahkemeler ve baroların dahil olduğu karma bir sistem mevcuttur. Söz konusu karma yapının hukuki öngörülebilirliği ve verimliliği; kullanıcı dostu uygulamalar ve süreci sadeleştirecek düzenlemelerle güçlendirilmelidir. Baroların adli yardım bürolarının verdiği adli yardım kararının, yargılama giderinden muafiyeti sağlaması ve bu durumda ayrıca adli yardım başvurusu ile avukatı arasında vekaletname düzenlenmesi şartının kaldırılması bu yönde atılacak önemli bir adım olacaktır.

27. **Objektif Mali Kriterler:** Mevcut durumda, adli yardım faydalanıcılarının mali durum analizinde barolar ve mahkemeler tarafından farklı yöntemler uygulanabilmektedir. Uygulamada yeknesaklığın

sağlanması, objektif mali kriterlerin benimsenmesi ile mümkündür. Bu nedenle adli yardım başvurusunun mali durum analizinde kullanılmak üzere bir başvuru formu oluşturulacak ve paydaşların kullandığı bilişim sistemlerinde entegrasyon sağlanacaktır.

28. Esneklik: Adli yardımın gerçek ihtiyaç sahiplerine verilmesi adil yargılanma hakkı ve mali kaynakların etkin ve verimli kullanımı ilkesinin bir gereğidir. Bu kapsamda hukuk yargılaması için tam ve kısmi adli yardım uygulamalarının getirilmesi önem taşımaktadır.

29. Hukuki Yardım: Sistemimizdeki önemli eksikliklerden biri de avukatlar tarafından verilecek yargılama öncesi danışmanlık hizmetleridir. Bu hizmet bir yandan yararlanıcıları korurken diğer yandan mahkemeler önüne uyuşmazlıkların teknik açıdan daha olgunlaşmış biçimde gelmesine hizmet etmektedir. Bu itibarla yargılama öncesi hukuki yardım önemli bir ihtiyacı karşılayacaktır.

30. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri: Son yıllarda, Türk hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları geliştirilmekte ve daha fazla türde uyuşmazlık bu yollarla çözümlenmektedir. Belli iş uyuşmazlıklarında dava şartı olarak kabul edilen arabuluculuk hizmetleri söz konusu alanda kaydedilen güncel gelişmelerdendir. Bu çerçevede, Plan kapsamında, arabuluculuk hizmetlerinin adli yardım kapsamına dâhil edilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

31. Mali Kaynağın Artırılması: Türkiye’de, adli yardıma ayrılan kamu bütçesi sürekli artırılarak; ihtiyaç sahipleri için avukatlık ücreti de dâhil yargılama giderlerinin tamamı finanse edilmektedir. Diğer taraftan, adli yardım kapsamına dahil edilmesi planlanan arabuluculuk ve uyuşmazlık öncesi danışma hizmetleri ve adli yardım avukatlarına ödenen ücretlerin verilen hizmetin yoğunluğuna göre tas-

niflenmesi ve artırılması; sistemin finansmanının güçlendirilmesini gerektirmektedir.

32. Ödemelerin Hızlanması: Ceza soruşturma ve yargılamalarında zorunlu müdafî ücretlerinin daha hızlı ödenmesine yönelik bir ihtiyaç bulunmaktadır. Bu yönde çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

33. Kurumsal Yapı: Adli yardım hizmetlerinin daha hızlı ve etkin bir şekilde sunulmasının bir yolu da organizasyon yapısının sadeleştirilmesi ve hizmete özel bir yapıya kavuşturulması ile mümkün olacaktır. Bu nedenle, Adalet Bakanlığının görev ve sorumluluk alanına giren adli yardım çalışmalarını yürütmek üzere Bakanlık merkezinde bir birim kurulması planlanmaktadır.

34. Farkındalık: Adalet Bakanlığı ve TBB tarafından, adli yardımla ve bu konudaki AİHM içtihatlarıyla ilgili bilinç artırıcı faaliyetlerin yürütülmesi, adli yardım hizmetlerine özgü bir internet sitesi oluşturulması, adli yardım faydalanıcıları ile özellikle kırılgan gruplara ve hizmet sağlayanlara yönelik rehberler hazırlanması ve düzenli olarak adli yardım istatistiklerinin yayımlanması da sürdürülebilir ve şeffaf bir sistem kurulmasına yardımcı olacaktır.

Uluslararası Perspektif

35. Türkiye, AİHS’in denetim sürecine bireysel başvuru hakkını 1987’de ve AİHM’in zorunlu yargı yetkisini 1990’da kabul etmiştir.

Sözleşmenin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6’ncı maddesi uyarınca, bir suçla itham edilen herkes kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine

gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek hakkına sahiptir.

AİHM'in yerleşik içtihadı ile Sözleşmenin adil yargılanma hakkı başlıklı 6'ncı maddesinde düzenlenen adli yardım hakkının kapsamı hukuk davalarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Mahkeme, her ne kadar Sözleşmede medeni haklar konusunda adli yardıma ilişkin bir hüküm yer almıyorsa da, 6'ncı maddenin en genel anlamıyla bir yargı organına başvurmayı kapsadığına, buna göre devletin gerekirse özel hukuktan doğan uyuşmazlıklarda da bir avukatın yardımını sağlama yükümlülüğü olduğuna dikkat çekmektedir. Ayrıca Mahkeme, medeni haklara ilişkin her uyuşmazlıkta ücretsiz adli yardımın sağlanmasının gerekmediğini, fakat devletlerin usuli işlemlerin sadeleştirilmesi gibi bir olanağının da olduğunu vurgulamaktadır¹³.

36. AİHM tarafından Türkiye aleyhine verilen ihlal kararlarına konu alanlarda, ihlale neden olan sorunların ortadan kaldırılması amacıyla hazırlanan ve Bakanlar Kurulu kararıyla 01.03.2014 tarihli ve 28928 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı" kapsamında, adli yardımdan yararlanabilmek için sunulacak mali durum belgeleri bakımından objektif standartlar oluşturacak çalışmalar yapılması öngörülmektedir.

37. Avrupa Komisyonu 2016 Türkiye İlerleme Raporunda, Türkiye'de kadınlar ve çocuklar için sağlanan adli yardımın kalitesinin artırılması ve mağdur haklarına ilişkin özel bir mevzuatın yasalaşması ihtiyacı vurgulanmaktadır.

13 Airney v. Ireland no: 6289/73

38. "BM Ceza Adaleti Sisteminde Adli Yardıma Erişim Prensipleri ve Kılavuz İlkeleri" adli yardımda uluslararası standartlar belirlemede ve Devletleri adli yardımı tesis etmeye, güçlendirmeye ve "mümkün olan en geniş kapsama" ulaştırmaya zorlamaktadır.

Söz konusu belge adli yardımın "erişilebilir, etkin, sürdürülebilir, kapsamlı ve güvenilir olmasını" teşvik etmektedir. Buna göre devletler, adli yardım sistemine gerekli insan ve mali kaynakları tahsis etmeli, hapis ya da ölüm cezası ile sonuçlanabilecek bir suçtan ötürü gözaltına alınan, tutuklanan, ilgili suçu işlediğinden şüphelenilen ya da suçlanan kişilerin ceza adaleti sisteminin tüm aşamalarında gecikmeksizin adli yardım almalarını temin etmelidir.

Adli yardım ayrıca, davanın aciliyeti, karmaşıklığı ya da verilmesi muhtemel cezanın ciddiyeti gibi adaletin yararının gerektirdiği durumlarda, kişinin maddi durumuna bakılmaksızın verilmelidir.

Özel ihtiyaçları bulunan grupların adli yardıma anlamlı bir şekilde erişebilmeleri için özel tedbirler alınmalıdır. Devletler ayrıca adli yardımın kırsal, uzak ve ekonomik ve sosyal olarak dezavantajlı bölgelerde yaşayan ve ekonomik ve sosyal yönden dezavantajlı gruplara mensup kişilere de verilebilmesini sağlamalıdır.

Çocuklar adli yardıma yetişkinler ile aynı ya da onlardan daha elverişli koşullarda erişebilmeli, adli yardım çocuğun en yüksek yararı gözetilerek verilmelidir. Kolluk birimleri, savcı ya da hâkimler; karşılarında maddi gücü bir avukat tutmaya yetmeyen bir kişi ya da kırılgan gruplara dâhil bir kimse bulunduğu takdirde bu kişilerin adli yardıma erişimini sağlamalıdır.

Devletler, suçlunun haklarına halel getirmeksizin, uygun olduğu halde suç mağdurlarına ve tanıklarına adli yardım temin etmelidir.

Adli yardıma erişimin geciktirildiği, sağlanmadığı ya da kişilerin adli yardıma erişim hakları hakkında yeterince bilgilendirilmediği hallerde devlet etkili çare ve koruyucu mekanizmalar tesis etmelidir.

Adli yardım sağlayıcılarının; kadınların, çocukların ve özel ihtiyaçları bulunan diğer grupların ihtiyaçları da dâhil olmak üzere icra ettikleri mesleğin doğasına uygun eğitim, beceri ve deneyimleri edinmelerini sağlayacak mekanizmalar geliştirilmelidir.

39. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Adli Yardım ve Hukuki Tavsiye” konulu (78)8 sayılı kararında ise, ekonomik olarak zayıf durumdaki kimselere, adli yardımın tamamlayıcısı olarak hukuki tavsiye verilmesinin bu kişilerin adakete erişimlerinin önündeki engellerin kaldırılması ile aynı öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır.

40. Türkiye 1984 yılında Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’ni imzalamış, 1985 yılında TBMM tarafından onaylanması uygun bulunan Sözleşme, 1986 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, kadınlar ve erkeklerin tüm ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi haklardan eşit olarak yararlanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Sözleşmeye göre taraf devletler, kadın ve erkeklerin eşitliği prensibine dayanarak, özellikle kırsal kesimdeki kadınlara karşı ayrımı ortadan kaldıran uygun önlemleri almalıdır.

41. Türkiye, Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni 1990 yılında Sözleşmeyi imzalamıştır. 1995 yılında TBMM tarafından onaylanması uygun bu-

lunmuştur. Kamusal ya da kuruluşlar, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararını gözetmekle yükümlü olan taraf devletler, Sözleşme’de tanınan hakların uygulanması amacıyla gereken her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alırlar.

42. Türkiye, Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşmeyi 1951 yılında sözleşmeyi imzalamış, Cenevre Sözleşmesi olarak bilinen bu Sözleşmenin onaylanması 1961 yılında TBMM tarafından uygun bulunmuştur. Sözleşmeye göre, her mülteci, bütün taraf devletlerin toprakları üzerindeki hukuk mahkemelerine serbestçe ve kolayca başvurabilecektir. Yine her mülteci, sürekli ikametgâhının bulunduğu Taraf Devlette, adli yardım ve teminattan muafiyet dâhil, mahkemelere müracaat bakımından vatandaş gibi muamele görecektir.

GZFT Analizi

Güçlü Yanlar

Ülke genelinde işleyen bir adli yardım sisteminin olması

Tüm dava türlerinde adli yardım verilmesi

Adli yardıma ayrılan bütçenin sürekli artıyor olması

Ceza soruşturma ve kovuşturmalarında şüpheli, sanık ve mağdurlara yönelik kapsamlı bir adli yardım sistemi bulunması

Ceza soruşturma ve kovuşturmalarında mali durum analizi yapılmaksızın talep eden şüpheli veya sanıklara ve belli suç mağdurlarına avukat atanması

Ceza soruşturma ve kovuşturmalarında talep olmaksızın belli kırılan gruplara zorunlu müdafî ve vekil atanabilmesi

Zorunlu müdafî ve vekil atamalarının gecikmeksizin yapılması

Zorunlu müdafî ve vekillere ödenen ücretlerde mali kaynak sıkıntısı yaşanmaması

Zayıf Yanlar

Adli yardım istatistiklerinin yetersiz olması

Uzmanlaşmanın öngörülmemiş olması

Hukuk yargılamasında adli yardım başvuruçularının mali durum analizinde objektif kriterlerin belirlenmemiş olması

Yargılama öncesi danışmanlık hizmetlerinin ve arabuluculuk hizmetlerinin adli yardım kapsamında olmaması

Baroların verdiği adli yardım kararının ayrıca yargılama giderlerinden muafiyeti kapsamaması

Uzun ve karmaşık yargısal süreçlerde daha fazla ücret ödenmesinin öngörülmemiş olması

Avukatlara yapılan ödemelerde gecikmeler yaşanması

Performans ölçüm ve değerlendirme sisteminin bulunmaması

Fırsatlar

Bilişim imkânlarının geliyiyor olması

E-devlet çalışmaları kapsamında kurumlar arasındaki entegrasyonun artıyor olması

Mali kaynakların artıyor olması

Hukuki duyarlılığın artıyor olması

Avukat sayısının artıyor olması

Tehditler

İstatistiki veri eksikliği

Bütçe kaynaklarının sınırlı olması

Paydaşlar arasındaki görüş ayrılıkları

Özel ihtiyaç sahipleri sayısındaki öngörülemez artış

TEMEL PERFORMANS GÖSTERGELERİ

Performans göstergeleri, Stratejik Planlarda yer alan hedeflerin yerine getirilmesinde ulaşılan sonuçları ölçmek için kullanılan araçlardır. Planın başarılı olup olmadığı bu göstergelere dayalı olarak değerlendirilir.

dirilmektedir. Planın genel başarısının ölçülmesi için temel performans göstergeleri konulmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

Aşağıda yer alan performans göstergeleri Stratejik Planın başarısının ölçülmesinde temel olacaktır. Bu performans göstergeleri Stratejik Planın ilk uygulama yılıyla 2021 yılı verilerinin karşılaştırılması suretiyle değerlendirilecektir.

Belirlenen temel performans göstergeleri şunlardır;

1. Hizmet alanların memnuniyet oranında artış,
2. Hizmet sunanların memnuniyet oranında artış,
3. Hukuk yargılamaları ve idari yargıda adli yardımdan faydalanan sayısında artış.

AMAÇLAR
Organizasyon Yapısını ve Mali Kapasiteyi Güçlendirmek
Adli Yardımın Kapsamını Genişletmek
Sistemin Kalitesini, Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliği Geliştirmek
Toplumsal Farkındalığı Artırmak
Kırılgan Gruplara Yönelik Tedbirler Almak

AMAÇ 1

ORGANİZASYON YAPISINI ve MALİ KAPASİTEYİ GÜÇLENDİRMEK

İçerik ve usulleri farklılık gösterse de karşılaştırmalı hukuktaki adli yardım sistemlerinin tamamının ortak amacı, bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarının, hak arama ve savunma özgürlüğü önünde engel teşkil etmemesini sağlamaktır.

AİHM, medeni haklara ilişkin her uyuşmazlıkta ücretsiz adli yardımın sağlanmasının gerekmediğine, ancak devletlerin usuli işlemlerin sadeleştirilmesi gibi bir olanağının bulunduğuna dikkat çekmektedir.

Bu Stratejik planın odaklandığı alanlardan biri de sistemin sadeleştirilmesi ve yararlanıcılar için kolaylaştırılmasıdır.

Tüm yargı sistemlerinde mali durum tespiti kritik önem taşımaktadır. Bu analizin mevzuatın ve dolayısıyla müessesenin ruhuna uygun yapıp yapılmadığı ve ülke genelinde istikrar gösterip göstermediği sistemin sağlıklı işlediğinin başat göstergesidir.

Hukuk yargılamasında adli yardımdan faydalanmak için aranan kriter, yararlanıcının kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olmasıdır. Bu düzenleme evrensel kriterlerle uyumlu ve maslahata uygundur. Sosyal ve

ekonomik duruma ilişkin somut kriterler bulunmaması ise ülke genelinde farklı uygulamaları beraberinde getirmektedir. Mağduriyetlerin önlenmesi ve uygulama birliğinin sağlanması için eşik değer belirlenmesi ve bunların yıllık olarak güncellenmesi faydalı olacaktır.

Diğer yandan başvuru usulü de önem taşımaktadır. Ülkemizde adli yardım başvurusunda kullanılacak tek tip, standartlaşmış ve amaca hizmet eden bir belge öngörülmemiştir. Bu, baro ve mahkemelerin farklı uygulama geliştirmesine sebep olmaktadır.

Adli yardım başvurusunda bulunan kişilerin tamamı için tek tip bir başvuru formu oluşturulması bir yandan başvurucuyu rahatlatırken diğer yandan karar vericilerin işini kolaylaştıracaktır.

Başvuru formunda, kişinin kimlik bilgileri, medeni hali, bakmakla yükümlü olduğu kişiler, aylık geliri, üzerine kayıtlı olan taşınmazlar, araçlar ve sosyal güvenlik kayıtlarına ilişkin bilgiler yer alacaktır.

Bu form; baroların internet siteleri üzerinden çevrim içi yollarla baro adli yardım bürolarına ve UYAP vatandaş ve avukat portalları üzerinden hukuk ve idare mahkemelerine iletilebilecektir. Ayrıca Adalet Bakanlığı ve TBB'nin internet sitelerinde de bu formlara yer verilecektir.

Gelişen bilişim sistemleri karar vericilere önemli imkanlar sunmaktadır. Maddi durum araştırmasında bu imkânlardan daha fazla faydalanılmasına olan ihtiyaca tüm paydaşlar vurgu yapmıştır.

Halen Adalet Bakanlığı ve diğer kamu kurumlarının bilişim sistemlerinde sağlanan entegrasyon neticesinde; mahkemeler UYAP üzerinden kişilerin detaylı nüfus ve kimlik bilgileri, tapu ve sosyal güvenlik kayıtları ile araç bilgilerine erişebilmektedir.

Plan döneminde, adli yardım başvurularının mali durum analizinde işlem kolaylığı ve sürecin hızlandırılması için, baroların adli yardım bürolarının da UYAP bilişim sistemine entegrasyonu sağlanacaktır.

Sosyal yardım başvurusu yapanların kişisel verilerini merkezi veri tabanlarından tespit etmek için oluşturulan Sosyal Yardım Bilgi Sistemi adli yardım sistemi için de önemli fırsatlar sunmaktadır. UYAP-SOYBİS entegrasyonu bu anlamda önem taşımaktadır.

Kamusal faaliyetleri başarı ile yerine getirilmesinde önem taşıyan konulardan biri de amaca uygun, hizmet odaklı ve bakış açısı bürokrasiyi azaltmak olan organizasyon yapılarının oluşturulmasıdır. Hizmetlerin tek bir birimde birleştirilmesi ve o birime sistemin iyileştirilmesine ilişkin sorumluluk verilmesi başarının yolunu açacaktır. Hâlihazırda Adalet Bakanlığının farklı birimleri tarafından sürdürülmekte olan, Bakanlığın adli yardım alanındaki görev ve sorumluluklarını tek elden yürütmek amacıyla Bakanlık merkez teşkilatında bir birim kurulması öngörülmektedir.

Bu birim, Adalet Bakanlığı ve TBB ile sistemdeki diğer paydaşlar arasında koordinasyon görevini yerine getirmek, istatistik verileri yayımlamak, planlamalar yapmak, bilim komisyonları veya çalışma

grupları oluşturmak, adli yardımla ilgili yayınlar ile bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek, adli yardım sistemi ile ilgili dünya genelindeki en iyi uygulama örneklerini takip etmek, mevcut sistemdeki sorunların tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek ile görevli olacaktır.

Adli yardım hizmetlerinde, mali kapasitenin güçlendirilmesi de önem taşımaktadır. Adli yardım hizmeti sunan avukatların gösterdikleri özveri ve fedakarlığın ücrete yansıtılması ve hizmetin kalitesinin artırılması amacıyla; ceza yargılamasındaki avukatlık ücret tarifesinin yeniden tasarlanması önem taşımaktadır.

Bu konunun hayata geçirilmesinde diğer kurumların yetkilerine de vurgu yapılarak ihtiyaca işaret edilmiştir.

CMK kapsamında müdafî ve vekillere yapılacak ödemelerde -suç tipi ve celse sayısı gibi- kriterlere göre farklı ücretlendirme tutarları belirlenmesi için çalışma yapılması önem taşımaktadır. Bu sınıflandırmada farklı suç tipleri esas alınarak; dosyanın önemi, süresi ve karmaşıklığı arttıkça, ücretin artması öngörülebilecektir.

Ayrıca Adalet Bakanlığı, adli yardım hizmeti sunan avukatlara yapılacak ödemelerin gecikmemesi için gerekli önlemler üzerinde çalışacaktır.

Türkiye’de hukuk ve ceza yargılamalarında adli yardım herhangi bir dava türü ile sınırlandırılmamıştır. Ceza yargılamasında talepte bulunan tüm şüpheli ile sanıkların ve cinsel saldırı suçu ile alt sınırı

beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suç mağdurlarının ücretsiz olarak avukatla savunma imkânı vardır. Ayrıca, çocuklar, engelliler ve ceza alt sınırı dikkate alınarak belli suçların faileri ve mağdurları bakımından bu imkân isteğe bağlı olmadan sağlanır.

TÜİK verilerine göre, Türkiye nüfusu 31 Aralık 2017 tarihi itibarıyla 80 milyon 810 bin 525 kişidir. Erkek nüfus 40 milyon 535 bin 135 kişi iken, kadın nüfus 40 milyon 275 bin 390 kişidir. Buna göre toplam nüfusun %50,2’sini erkekler, %49,8’ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye’de ikamet eden nüfus 2017 yılında, bir önceki yıla göre 995 bin 654 kişi artmış, yıllık nüfus artış hızı 2017 yılında %12,4 olmuştur.

Bunun yanında, Birleşmiş Milletler verilerine göre dünyada en fazla sayıda sığınmacı ve mülteciye ev sahipliği yapan ülke olan Türkiye’de, 2017 yılı itibarıyla 3.7 milyonun üzerinde sığınmacı ve mülteci yaşamaktadır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca; avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, aynı Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.

Dolayısıyla Türkiye’deki potansiyel adli yardım faydalanıcılarının sayısının, benzer nüfusa sahip diğer Avrupa ülkelerinden fazla olduğunu söylenebilecektir. Bu nedenle, adli yardıma ayrılan bütçe yıllara

göre artış içerisindedir: 2013-2017 yılları arasında, adli yardıma ayrılan toplam bütçe %45,19 oranında artmıştır.

Bununla beraber, artan nüfus, sığınmacı ve mülteci sayısı dikkate alındığında, adli yardım sağlayıcılarının mali kapasitesinin artırılması zaruri görünmektedir. Bu kapsamda, önümüzdeki dönemde sistemin finansal yönden güçlendirilmesi planlanmaktadır.

Adli yardım hizmetlerinin bütüncül bir bakış açısı ile izlenmesi, sorunlu alanların tespiti ve çözüm yollarının geliştirilmesi amacıyla; hâlihazırda TBB nezdinde yerel baroların katılımı ile oluşan adli yardım ve CMK komisyonlarını kapsayan bir üst kurul oluşturulacaktır. TBB ve yerel baroların mevcut sistemdeki görev ve sorumlulukları alanında planlama, koordinasyon, izleme ve değerlendirme görevlerini üstlenecek olan bu üst kurula, Adalet Bakanlığı ve ilgili diğer paydaşların da davet edilmesi ile ülkesel yetkili izleme mekanizması oluşturulacaktır. Üst Kurulun görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin yönerge Adalet Bakanlığının görüşü alınarak TBB tarafından hazırlanacaktır.

HEDEFLER

- 1.1. Adli yardım başvuru sahipleri için standart form oluşturulacaktır.
- 1.2. Mali durum analizine esas olmak üzere eşik değerler belirlenecektir.
- 1.3. Adli yardıma online başvuru imkânı getirilecektir.
- 1.4. Bilişim sistemlerinde entegrasyon sağlanacaktır.
- 1.5. Adalet Bakanlığı merkez teşkilatında adli yardım birimi kurulacaktır.
- 1.6. CMK kapsamında müdafî ve vekillere yapılacak ödemelerde suç tipi ve celse sayısı gibi değişkenlerin dikkate alınması doğrultusunda çalışma yapılacaktır.
- 1.7. CMK gereğince avukatlara yapılan ödemeler hızlandırılacaktır.
- 1.8. Adli yardıma ayrılan mali kaynağın artırılması için çalışma yapılacaktır.
- 1.9. Adli yardım hizmetlerinin izlenmesi ve takibi için, TBB ve yerel baroların görev alanına giren hususlarda, TBB nezdinde merkezi bir üst kurul oluşturulacaktır.

PERFORMANS GÖSTERGELERİ	2018	2019	2020	2021
Tek tip başvuru formunun oluşturulması	√			
Adli yardım başvurularının mali durum analizinde objektif kriterler kullanılması		√		
Adli yardım hizmetlerinin çevrim içi yollarla sunulması		√		
Hizmet sağlayıcılarının bilişim sistemlerinde entegrasyonun sağlanması		√		
Adalet Bakanlığının mevcut görev ve yetkileri kapsamına giren adli yardım çalışmalarını yürütmek üzere Bakanlık merkez teşkilatında adli yardım birimi kurulması	√			
CMK gereğince yapılan ücretlendirme esaslarının yeniden değerlendirilmesi		√		
Adli yardım avukatlarına yapılan ödemelerin gecikmesinin engellenmesine yönelik tedbirlerin alınması için çalışma yapılması	√			
Adli yardıma ayrılan mali kaynağın artırılması için çalışma yapılması	√	√	√	√
TBB Adli Yardım Üst Kurulunun oluşturulması	√			

AMAÇ 2

ADLİ YARDIMIN KAPSAMINI GENİŞLETMEK

Hukuk ve idari yargıda karar vericilerin önünde adli yardım vermek ya da vermemek gibi iki seçenek bulunmaktadır. Oysa kısmi adli yardım uygulaması karar vericiye dosyaya uygun alternatif çözümler üretme şansı vermektedir. Yıllık olarak güncellenecek eşik değerinin altında geliri olanlara tam, diğer gelir gruplarına çeşitli oranlarla kısmi adli yardım verilebilmesi buna uygun bir çözüm olacaktır.

Yargılama öncesi hukuki yardım gittikçe artan bir eğilim olarak uluslararası yargı camiasının gündemine girmektedir. Farklı AB ülkelerinde oldukça köklü uygulamalar bulunmaktadır.

Henüz yargı mercileri önündeki bir uyuşmazlığın tarafı olmayan; ancak içinde bulunduğu hukuki durum nedeniyle haklarını bilme, gerekirse bilgi-belge hazırlama ve buna göre haklarıyla ilgili karar verme ihtiyacındaki kişilerin de ücretsiz olarak bir avukatın danışmanlığından faydalanma hakkı adalete erişimin bir gereğidir.

Adli yardım sistemimiz mevcut halinde bunu öngörmemiştir. Söz konusu uygulamanın geliştirilmesi önemli bir gereklilik olarak bu Stratejik Planda öngörülmüştür.

Hali hazırda barolar tarafından verilen adli yardım kararı yargılama giderlerinden muafiyeti sağlayamamaktadır. Yararlanıcı ayrıca mahkemeye başvurmaktadır. Barolar tarafından verilen adli yardım kararının çerçevesi çizilmiş bir usulle yargılama giderlerini de kapsamı ya da mahkeme tarafından gerekçeye dayalı biçimde reddedilmemesi halinde yargılama giderlerinden muafiyeti kapsamı adli yardım faydalanıcısı açısından önemli bir avantaj olabilecektir.

Baro tarafından avukat atanması kararıyla yetinilmeyerek adli yardım faydalanıcısı ile avukat arasında vekaletname düzenlenmesi şartı aranması yararlanıcılara yüklenmiş ihmal edilmeyecek öneme sahip bürokrasidir. Bu şartın kaldırılması gereksiz bürokrasiyi azaltacak ve ihtiyaç sahiplerine noter masrafından muafiyet imkânı verecektir.

Son dönemde adalete erişimin güçlendirilmesi için hukuk ve ceza yargılamasında alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına ilişkin mevzuat revize edilmiştir. Bu değişiklikler ile arabuluculuk ve uzlaştırmanın kapsamı genişletilmiştir.

24.11.2016 tarihli ve 6763 sayılı CMK ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5271 sayılı CMK'nın 235'nci maddesi değiştirilmiştir.

Anılan değişiklik ile uzlaştırmacıya Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen tarifeye göre ücret ödeneceği, uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderlerinin, yargılama giderlerinden sayılacağı ve uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde bu giderlerin Devlet Hazinesinden karşılanacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca her Cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde uzlaştırma bürosu kurulması, uzlaştırmacıların Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen uzlaştırmacı listelerinden görevlendirilmesi öngörülmüş ve aynı yasal değişiklik ile uzlaştırma kapsamına giren suçların sayısı artırılmıştır.

2017 yılında, "Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği" ile "Uzlaştırmacı Asgari Ücret Tarifesi" yayımlanmıştır.

01.01.2018'de bütün hükümleri yürürlüğe giren 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanununda bir kısım iş uyuşmazlıkları yönünden mahkemede dava açmadan önce arabulucuya başvurma zorunluluğu getirilmiştir. Bu kapsamda kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi ve işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade taleplerinde dava açmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı olmuştur.

Ayrıca yine İş Mahkemeleri Kanununa göre, tarafların arabulucuda anlaşmaları halinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanmaktadır.

Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hallerinde ise, Kanunun 3/14 maddesi uyarınca; iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Hazineden ödenecektir. İki saati aşan görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları halinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde, Tarifenin Birinci Kısımına göre karşılanacaktır. Hazineden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti yargılama giderlerinden sayılacaktır.

Plan kapsamında adli yardım faydalanıcısının arabuluculuk müzakerelerine katılan vekilinin ücretinin de adli yardım kapsamında karşılanması öngörülmüştür.

HEDEFLER

- 2.1. Tam ve kısmi adli yardım uygulaması getirilecektir.
- 2.2. Yargılama öncesi hukuki yardım sistemi ve arabuluculuk adli yardım kapsamına dâhil edilecektir.
- 2.3. Baroların adli yardım büroları tarafından verilen adli yardım kararının etki alanı genişletilecektir.

PERFORMANS GÖSTERGELERİ	2018	2019	2020	2021
Tam ve kısmi adli yardım uygulamasının benimsenmesi		√		
Yargılama öncesi danışmanlık hizmetinin adli yardım kapsamına dahil edilmesi		√		
Baroların adli yardım büroları tarafından verilen adli yardım kararlarının yargılama giderlerinden muafiyeti de kapsamı		√		
Baroların adli yardım büroları tarafından verilen adli yardım kararları bakımından, adli yardım faydalanıcısı ve avukat arasında vekaletname düzenlenmesi şartının kaldırılması		√		
Adli yardım kapsamına arabuluculuğun dahil edilmesi		√		

AMAÇ 3

SİSTEMİN KALİTESİNİ, ŞEFFAFLIK ve HESAP VERİLEBİLİRLİĞİ GELİŞTİRMEK

Adli yardım hizmetlerinin kapsayıcılığı yanında kalitesi de önemlidir. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca; avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir. Bu kamusal hizmetin, bilhassa adli yardım

söz konusu olduğunda, özel bir avukat-müvekkil ilişkisindeki özen yükümlülüğü çerçevesinde yürütülmesi kamu menfaatinin bir gereğidir.

AİHM içtihatları da benzer yöndedir. Mahkemenin, AİHS 6'ncı maddesinin, atamadan değil, yardımdan söz ettiğini, sadece avukat atanmasının etkin bir yardım sunulduğu anlamına gelmediğini, devletin avukatın yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlaması gerektiğini, para ödenmeksizin avukat yardımından yararlandırmanın, sadece teorik olmaması, pratik ve etkin olması gerektiğini vurguladığı pek çok içtihadı vardır.

Mevcut sistemde adli yardım avukatlarının sunduğu performansın daimi bir mekanizma ile denetlenmesine ilişkin bir uygulama bulunmamaktadır. Performans daha ziyade şikayet üzerine incelemeye alınmaktadır. Bu nedenle TBB ikincil mevzuatında, adli yardım hizmeti sunan avukatların performansının izlenmesine yönelik daimi bir denetim mekanizması kurulması için gerekli adımlar atılacaktır. Her baroda bir iz dosya tutulması bunun bir parçası olacaktır.

Yararlanıcıların memnuniyetini esas alan anlayışın tüm hizmetlerde yaygınlaşması gerekmektedir. Bu itibarla hukuk ve ceza yargılaması ile idari yargıda, adli yardım faydalanıcılarının memnuniyetinin ölçülmesine yönelik olarak ülke genelinde ve yüzyüze yöntemle memnuniyet anketleri yapılacaktır. Bu anketler, Bakanlık tarafından profesyonel kurumlar aracılığıyla, iki yılda bir gerçekleştirilecektir.

Adli yardım hizmetlerinin kalitesini artırmak, daha etkin ve sürdürülebilir bir hizmet sunulmasına katkıda bulunmak üzere, adli yardım sisteminde yer alan paydaşlara eğitim verilmesi temel bir gereksinimdir.

Türkiye Adalet Akademisinde, her dönem adli yargı hâkim ve savcı adayları ile idari yargı hâkim adaylarına yönelik meslek öncesi eğitim verilmesi önem taşımaktadır.

Diğer yandan avukatlara verilecek eğitimlerin çerçevesi TBB tarafından oluşturulacak ve barolar tarafından, ceza ve hukuk yargılaması ile idari yargıda adli yardım hizmeti sunan avukatlara düzenli olarak meslek içi eğitim verilecektir.

Ayrıca, mesleki tecrübeleri ile yoğun olarak çalıştıkları alanlar dikkate alınarak, adli yardım hizmeti sunan avukatlar için ayrı eğitim programları hazırlanacaktır. Eğitime ilişkin usul ve ilkeler, TBB tarafından belirlenecektir.

Eğitim programlarının oluşturulmasında, potansiyel adli yardım faydalanicıları olan kırılğan grupların özel ihtiyaçları ayrıca dikkate alınacaktır.

Avukatlık Kanunu uyarınca, avukatlık mesleğinin icrasında uzmanlaşma yasağı bulunmaktadır. Bununla birlikte, adli yardım hizmeti veren avukatların görevlendirilmelerinin, mesleki tecrübeleri ve yoğun olarak çalıştıkları alanlara göre yapılmasının sağlanması ile bu avukatların özel bir eğitime tâbi tutulması ihtiyacı bulunmaktadır.

Bu itibarla, TBB tarafından, ceza ve hukuk yargılamasında adli yardım hizmeti sunan avukatların görevlendirilmelerinin, mesleki tecrübe ve yoğun olarak çalıştıkları alanlara göre yapılmasının sağlanmasına yönelik ilke kararı alınacaktır. TBB, yerel barolar ile koordinasyonu sağlayarak, bu ilke kararının uygulanmasını teşvik edecektir.

Avukatların uyacakları etik kurallara ilişkin düzenlemeler bulunmasına karşılık, ayrıca adli yardım hizmetlerinin kalitesini artırmak

amacıyla adli yardım avukatlarına özgü etik ilkelerin TBB tarafından belirlenmesi de önem taşımaktadır.

Yargısal istatistikler, mevcut durumun tespiti ve geleceğin planlanmasındaki temel göstergedir. Sağlıklı bir durum analizi için sağlıklı verilere ihtiyaç duyulur.

Bu istatistiklerin toplanması ve kamuoyu ile paylaşılması; kurumsal hafızanın yerleşmesi, durum analizi ve kamusal denetimin sağlanması ile şeffaflık ve yargının hesap verebilirliğin yaygınlaştırılmasına katkı sağlayacaktır.

Adalet Bakanlığı merkez teşkilatında kurulacak adli yardım birimi ile TBB; adli yardım verilen kişi sayıları, cinsiyet, yaş, vatandaşlık bilgileri, iş ve gelir durumları, adli yardım sağlanan dosya sayıları, uyuşmazlık türleri ve kabul edilen reddedilen adli yardım başvuruları gibi konulardaki istatistiki göstergeleri belirleyecek, ilgili verileri hazırlayacak ve yıllık olarak internet sitelerinde yayımlayacaktır. İstatistiki göstergelerin güncellenmesi çalışmaları Adalet Bakanlığı ve TBB tarafından yürütülecektir.

Yerel baroların adli yardım istatistiklerini her yılın sonunda adli yardım yıl sonu raporu ile beraber düzenleyerek TBB'ye göndermesine yönelik mevzuat altyapısı oluşturulacaktır.

Adalet Bakanlığı merkez teşkilatında kurulacak adli yardım birimi de Bakanlığın görev alanına giren adli yardım konularında yıllık olarak faaliyet raporu hazırlayacak ve yayımlayacaktır.

TBB, yerel baroların adli yardım yıl sonu raporlarının derlemesinden oluşan ülke genelinde adli yardım faaliyet raporu hazırlayacak ve yayımlayacaktır.

HEDEFLER

- 3.1. Adli yardım hizmetlerinde performans sistemi getirilecektir.
- 3.2. Sistemin kalitesini düzenli aralıklarla ölçmek üzere kamuoyu araştırması yapılacaktır.
- 3.3. Avukatlara yönelik meslek içi, hâkim ve savcı adaylarına yönelik meslek öncesi eğitimler düzenlenecektir.
- 3.4. Adli yardım avukatları için etik ilkeler belirlenecektir.
- 3.5. Adli yardım avukatlarının mesleki tecrübelerine göre görevlendirilmelerine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- 3.6. Yıllık faaliyet raporları ve istatistikler yayımlanacaktır.

PERFORMANS GÖSTERGELERİ	2018	2019	2020	2021
TBB tarafından, performans denetim mekanizmalarının güçlendirilmesine yönelik ikincil mevzuatta değişiklik yapılması		√		
İki yılda bir adli yardım memnuniyet anketlerinin yapılması	√		√	
Adli yardım avukatlarına yönelik düzenli meslek içi eğitim ve adli yargı hâkim ve savcı adayları ile idari yargı hâkim adaylarına yönelik düzenli meslek öncesi eğitim programları hazırlanması ve uygulanması	√	√	√	√
Adli yardım avukatlarının mesleki tecrübeleri ve yoğun olarak çalıştıkları alanlara göre görevlendirilmelerine yönelik ilkelerin benimsenmesi	√			
Adli yardım avukatlarına yönelik etik ilkelerin benimsenmesi	√			
Adli yardım istatistiklerinin yıllık olarak yayımlanması	√	√	√	√
Barolar tarafından yıllık olarak adli yardım faaliyet raporlarının yayımlanması	√	√	√	√

AMAÇ 4

TOPLUMSAL FARKINDALIĞI ARTIRMAK

Adli yardım hizmet sağlayıcıları ve faydalanıcılarına yönelik bilinç artırıcı uygulamaların geliştirilmesi, Adalet Bakanlığı ile TBB'nin koordinasyonunda yürütülecektir.

Bu kapsamda, adli yardımla ilgili bilgilerin, istatistiklerin, faaliyet raporlarının ve başvuru formlarının yer aldığı internet siteleri erişime açılacaktır. Adalet Bakanlığı ve TBB, görev alanlarına giren konularda bu internet sitelerini oluşturacaktır. Yerel barolar nezdinde de benzer uygulamaların geliştirilmesi TBB tarafından teşvik edilecektir.

Hâkim, savcı, avukat, kolluk birimleri ve adli yardım başvuru sahiplerine yönelik ayrı ayrı bilgilendirici rehberler hazırlanacak, bu rehberler adliyelere, barolara, valiliklere, kaymakamlıklara, belediyelere, hastanelere ve okullara dağıtılacaktır.

Adli yardım faydalanıcısının arabuluculuk müzakerelerine katılan ve kilinin ücretinin de adli yardım kapsamında karşılanması konusunda da bilgilendirici faaliyetler yürütülecektir.

HEDEFLER

- 4.1. Adli yardım internet sitesi oluşturulacaktır.
- 4.2. Adli yardım rehberleri hazırlanacak ve dağıtılacaktır.

PERFORMANS GÖSTERGELERİ	2018	2019	2020	2021
Adli yardım internet sitesi oluşturulması	√			
Hizmet sağlayıcıları ve faydalanıcılarına yönelik adli yardım rehberleri hazırlanması ve dağıtılması	√	√	√	√

AMAÇ 5

KIRILGAN GRUPLARA YÖNELİK TEDBİRLER ALMAK

Toplumun adalete eşit erişiminin sağlanması Türkiye'deki yargı politikasının temelini oluşturmaktadır. Kırılgan gruplar; kullanıcı dostu bir sistemde, öngörülebilir, hızlı, yalın ve ücret gerektirmeyen işlemlerin tarafı olmalıdır.

Bu nedenle, engelliler, yaşlılar, çocuklar, şiddet mağduru kadınlar, yoksullar, hükümlüler, sığınmacı ve mülteciler ile kırsal kesimde yaşayan kişilere yönelik olarak adli yardım sisteminin kolaylaştırılmasına yönelik tedbirler alınacaktır.

Ceza yargılamasında adli yardım kırılgan gruplar dikkate alınarak dizayn edilmiştir. CMK'daki zorunlu vekil ve müdafî uygulaması pek çok Avrupa ülkesinde bulunmamaktadır.

Hukuk yargılamasında adli yardım başvuruçularının mali durum analizi için uygulanacak objektif kriterler, kırılgan gruplar için sadeleştirilecektir. Bu kişilerin daha az bilgi belge talebi ile daha hızlı bir şekilde adli yardımdan faydalanması sağlanacaktır.

Uyuşmazlık öncesi hukuki yardım ve arabuluculuk hizmetlerinin de adli yardım kapsamına dahil edilmesi de kırılgan grupların adalete ve adli yardıma erişimini güçlendiren uygulamalar olacaktır.

Yine adli yardım hizmeti sunan avukatların düzenli olarak alacakları meslek içi eğitim programlarında; kırılgan grupların özel ihtiyaçları dikkate alınacaktır.

TBB'nin, adli yardım hizmetlerinde tercüme sisteminin güçlendirilmesine yönelik çalışmaları ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.

Kırılgan gruplara yönelik bilgilendirici rehberler hazırlanarak; adliyelere, barolara, valiliklere, kaymakamlıklara, belediyelere, hastanelere ve okullara dağıtılacaktır. Bu rehberler ve adli yardımla ilgili bilgilerin ve başvuru formlarının yer aldığı internet siteleri erişime açılacaktır.

Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulan Mağdur Hakları Daire Başkanlığının, kırılgan grupların ihtiyaçlarına karşılık verecek kanun tasarıları hazırlanması, bu kişilerin istihdamına ve zararlarının tazminine yönelik çalışmalar yürütülmesi, bilgilendirici faaliyetler yürütülmesi, kolluk ve diğer kamu görevlilerinin görevlerini ifa ederken mutlak surette uymak zorunda olacakları mağdur hakları kılavuzu oluşturulması gibi görevleri vardır. Bu çalışmalar şüphesiz adli yardım faydalanıcılarının adalete erişimine de katkı sunar. Adliyelerde kurulan ve mağdur, tanık ve suça sürüklenen çocukların ve cinsel suç ile aile içi şiddet suçu mağdurlarının, ifade ve beyanının alınmasında kullanılan adli görüşme odaları bu katkının somut örneklerindedir.

HEDEFLER

5.1. Kırılgan grupların özel ihtiyaçlarına duyarlı bir adli yardım sistemi oluşturulacaktır.

PERFORMANS GÖSTERGELERİ	2018	2019	2020	2021
Kırılgan gruplara yönelik olarak adli yardım hizmetlerinin kolaylaştırılması ve hızlandırılması		√		
Avukatların meslek içi eğitim programlarında kırılgan grupların özel ihtiyaçlarına odaklanması	√	√	√	√

İZLEME ve DEĞERLENDİRME

Stratejik Planın başarıya ulaşması kurum içi ve paydaş kurumlarla koordinasyonun etkinliğine bağlıdır. Bundan hareketle, Planın uygulanma aşamasında etkin bir koordinasyon çalışması yapılması zorunluluk arz etmektedir.

Bu nedenle, Planın kapsadığı 2018-2021 yılları arasında; koordinasyonu sağlamak, yürütülen çalışmaları değerlendirmek ve yapılacak faaliyetleri belirlemek üzere “Stratejik Plan İzleme ve Değerlendirme Kurulu” oluşturulacaktır.

Sekretaryası Adalet Bakanlığı ve Türkiye Barolar Birliği tarafından yürütülecek olan bu Kurulda, Bakanlık ilgili birimlerinin, TBB ve pilot illerdeki baroların ve uygun görülecek diğer kurumların temsilcileri yer alacaktır.

Söz konusu Kurul yılda en az bir defa toplantı yapacaktır. Toplantı sonuçları rapor haline getirilerek, taraflarla paylaşılacaktır.

Ayrıca, bu Planda yer alan mevzuat değişikliklerine ilişkin çalışmalar; Adalet Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği ve Maliye Bakanlığı ile ilgili diğer kurumların katkılarıyla hazırlanacaktır.

“Bu doküman Avrupa Birliği finansal yardımıyla oluşturulmuştur.”

“Bu yayının içeriğinden sadece Yüklenici/Yazar adı/Uygulayıcı Birim sorumlu olup hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.”